

SHERWOOD

És més que evident que el llibre de l'amic Tomàs Arias no és una compulsió creativa, sinó una paella cuita a foc lent en un forn de ceràmica.

Començant d'esquerra a dreta, el títol és indicatiu del que ens trobarem després: un text farcit de jocs de paraules no per transparents menys ocults. Diria que el llibre pot encabir-se perfectament dins un gènere actualment expandit per algunes sèries televisives que hom anomena "humor intel·ligent", i que en aquest cas representa una aportació a la poesia catalana que intentaré explicar.

Abans de fer-ho, però, vull desfogar l'estrany i plaent desconcert que em produeix el repte d'escriure aquest pròleg; la sensació que fer-ho consisteix en ser víctima d'un altre demoníacament angelical joc del Tomàs. Aquest *Odi sobre tela* m'inquieta i m'alleugera al mateix temps, ja que l'odi hi és, però convertit en una pintura, separat de l'objecte, del lector, (de mi), desafectat i absent de tota compassió que ens hi embolicaria.

El llibre és i produeix una mena de catarsi que, a través de l'humor, deriva en una curiosa (i sexy) relació sadomasoquista entre el poeta-humorista i el lector-auditori, en la qual l'autor

sobreix ressentiments i humiliacions gràcies a unes dots d'enginy espectaculars. Les coses greus són tractades com coses lleugeres i a l'inrevés, de manera que l'expressió de la desesperació d'existir es tenyeix d'una gentilesa exquisida.

Tanmateix l'efecte humorístic de l'Arias no emergeix d'una voluntat de fer riure pròpia del graciós o del pallaso, sinó que és clarament un acte de supervivència ple de l'honestetat que caracteritza els bons poetes, i els versos es carreguen de versemblança i pes emocional específic.

L'efecte aconseguit és saludable: en associar unes accions a unes altres i en 'scrabblelitzar' frases i mots, les preocupacions i problemes del lector queden enrere i, després de llegir el llibre, el nivell d'endorfines puja per efecte del massatge a l'esquena del cervell.

Com aconsegueix això en Tomàs és un misteri que morirà amb ell, com passa amb totes les veus poètiques úniques, però des del punt de vista de la crítica literària hom pot dir que al text no hi ha un excés d'imatges a l'ús com, per exemple, "fer sortir un pecat per una xemencia" (al poema *rumba*), però que hi sovintegen les hipèrboles, diríem, de punt de vista, exageracions intencionades que porten a un límit el judici: "...se sap que les coses infinites / no són de gaire utilitat: / l'univers, l'arrel quadrada de dos, / la teva maleïda tos, / i aquesta cara de gos / tan poc conciliadora" (*a fe de rates*).

Els poemes organitzen conceptes oposats i forcen el lector a cercar sentits metafòrics dins l'esfera personal, moral, cívica o política, i crea oxímorons: "cosint botons, sargint pecats" (*a jo en sóc un*). L'antonímia pecat/virtut esdevé un eix vertebrador del poemari al voltant del qual els criteris es relativitzen i perden,

sortosament, la seva rigidesa.

Altres trucs d'en Tomàs podrien tangencialment catalogar-se com a figures d'anticlímax o *non sequitur* (en llatí «no se segueix»). Es tracta d'un tipus de fal·làcia en la qual la conclusió no es dedueix de les premisses, o quan una trama d'acció ràpida es resol amb la interrupció del clímax narratiu. És el cas del memorable poema *frases i mares*, del qual m'estalvio cap comentari per no aixafar la guitarra al lector.

Sil·leipsis, anagrames que podríem anomenar 'paremiològics' ("qui dia empassa, mal empeny" –*autoretret*–, "pels cingles dels cingles, ANEM" –*la història s'agrada*), tot plegat fa un espectacle circense d'ús de les facultats expressives de l'idioma en el que, entenc, és un acte d'amor a la llengua, tot i la ironia de l'eufemisme amb què s'afirma quelcom que es demostra fals amb l'ajut de la lítote del propi text ("ara, quan el català s'acabi de morir" –*a una altra, freda, siusplau.*)

El text és ple de referències a la realitat lingüística dels catalans –en la seva vesant septentrional de transició, berguedà en primer terme– (*Adéu estel morenet, adéu estrella del dia*) però no cercant dades històriques i lingüístiques desconegudes i encriptades amb aquella voluntat d'autobombo tan estesa, sinó amb una complicitat que genera unió amb el poble i no separació. Tot i això Tomàs Arias demostra que també sap jugar a aquest joc d'erudició popular, i es fixa en la figura del pintor, poeta i campaner de Campos (Mallorca) Damià Huguet tot incloent un poema rar de poesia naturalista (o agrícola o rural) que és una invenció i que Arias tradueix a una altra llengua catalana inventada: calambur lèxic i fonètic fins als límits de la incomprensió del versemblant. Grammelot al estil de Dario Fo.

Arias no es talla tampoc alhora de reflectir la intrusió del castellà en la llengua (“és un rato llest” –*la tempestat*), i ho fa amb l’elegància d’omplir forats, i alhora, amb el sarcasme que pel lector bilingüe suposa la situació de diglòssia en què es troba el català.

El sarcasme (*el marquès d’Esade*) rau en tots aquests poemes amagant queixes una mica malintencionades i descarades, però amb cara de nen a qui finalment no podem renyar perquè ens fa riure.

Sarcasme, del llatí *sarcasmus* i del grec *sarkasmo*, de *sarkazein* (mossegar els llavis, de *sarx/sark*–, carn, la composició literalment significaria “tallar un tros de carn de la persona escollida”).

Arias fa una mica de por perquè et demana un bes però t’avisava que no deixarà de fer servir les dents, però també t’ofereix un bes quan de fet no te’l mereixes. “El que és menyspreable no, sinó el que la gent menysprea, és el que m’interessa,” diu, a la fi, i mostra que és compromès i bona gent malgrat ell mateix. Robin Hood (bevent gintònics amb Mariana, el frare Miquel i el rei Ricard) al bosc del menyspreu, respectuosament.

Deixeu-me’n una mica, no us ho acabeu tot!

ANNA AGUILAR-AMA
Vallserena, Sant Pere de Vilamajor, 2011